

Programma: Masterclass Martha Nussbaum

Martha Nussbaum is in Nederland een van de meest gelezen denkers van onze tijd. Zij heeft de afgelopen jaren dan ook regelmatig op de ISVW voordrachten gehouden. Het werk van Martha Nussbaum kan worden omschreven als een opvoeding tot (mede)menselijkheid met aandacht voor de rol van emoties en de narratieve verbeelding bij morele oordeelsvorming en als een oproep om met z'n allen te zorgen voor een rechtvaardige en menswaardige samenleving waarin een ieder de kans krijgt zijn vermogens ('capabilities') volledig te ontwikkelen.

In deze masterclass met **Jan Flaming** bespreken we – aan de hand van passages uit haar vele boeken – de verschillende aspecten van het werk van deze belangrijke hedendaagse denker.

I De broosheid van ons bestaan

9 en 10 november 2024

Op de eerste bijeenkomst van deze Masterclass maken we – door een korte schets van de ontwikkelingen in haar werk – kennis met Martha Nussbaum. Vervolgens besteden we uitgebreid aandacht aan haar boek *De breekbaarheid van het goede* dat haar in één klap bekendheid bezorgde. In dit werk behandelt zij drie antwoorden in de Oudheid (van de tragedieschrijver, Plato en Aristoteles) op de vraag hoe zich te verhouden tot het (nood)lot. Als intermezzo staan we stil bij de opvattingen van Awee Prins over de broosheid van ons bestaan. Ook bespreken we Nussbaums interpretatie van Sofokles' *Antigone* als een toneelstuk waarin de tragedieschrijver de toeschouwers aan het denken wil zetten over de rol van het toeval in het menselijk bestaan en de waarde daarvan.

II Filosofie als levenskunst

14 en 15 december 2024

Op de tweede bijeenkomst van de Masterclass besteden we aandacht aan haar boek *The therapy of desire* waarin ze de hellenistische filosoof omschrijft als een geneesheer met een bepaalde opvatting van gezondheid, een diagnose van de oorzaken van de ziekte en een daarbij passende therapie. Volgens Nussbaum boden de drie belangrijke hellenistische scholen: het epicurisme, de Stoa en het scepticisme drie van elkaar verschillende therapieën (*hedone*, *apatheia* of *epoche*) aan. Als intermezzo bespreken we de opvattingen van Alain de Botton, Michel Onfray, Wilhelm Schmid en Joep Dohmen over levenskunst. Tot slot lezen we hoe Nussbaum de Stoa omschrijft als een therapie gericht op zelfbestuur door de ziel en het 'uitroeien' van de hartstochten en hoe zij daarover denkt.

III Voelen, verbeelding, onderwijs

11 en 12 januari 2025

Op de derde bijeenkomst van de Masterclass vertelt Martha Nussbaum ons hoe (volgens haar) literaire teksten – naast onze rationele vermogens – ook onze verbeelding, empathie en emoties aanspreken en bijdragen aan de ontwikkeling van het vermogen jezelf (a) aan een kritisch onderzoek te onderwerpen, (b) als een wereldburger op te vatten en (c) in de schoenen van een ander persoon te verplaatsen. Vervolgens lezen we in haar boek *Oplevingen van het denken* hoe zij emoties opvat als waardeoordelen en de cognitieve structuur van medelijden beschrijft. In een intermezzo komen we te weten wat John Stuart Mill schreef over het belang van onderwijs, de rol van morele sentimenten en het schadebeginsel en Richard Rorty over het belang van gevoelige verhalen voor het streven naar solidariteit. Aansluitend lezen we hoe Martha Nussbaum in haar boek *Politieke emoties* het belang benadrukt van het cultiveren van verbeeldingsvolle betrokkenheid en politieke emoties voor het streven naar een rechtvaardige samenleving door kunst en onderwijs.

IV Streven naar een rechtvaardige samenleving

8 en 9 februari 2025

Op de vierde bijeenkomst van de Masterclass maken we kennis – onder meer door passages te lezen uit haar boek *Mogelijkheden scheppen* – met Nussbaums theorie van rechtvaardigheid: de ‘capability approach’. We lezen hoe zij ‘capabilities’: elementaire, inwendige en gecombineerde, omschrijft en tien ‘capabilities’ beschouwt als ‘drempel’ naar een menswaardig leven.

Als intermezzo kijken we naar de film *Machines* van Rahul Jain. Tot slot bespreken we de ‘duurzame ontwikkelingsdoelstellingen’ (van de Verenigde Naties), lezen we passages uit het boek *Donuteconomie* van Kate Raworth waarin zij het sociale fundament en het ecologisch plafond omschrijft als twee voorwaarden die ten grondslag liggen aan het collectieve menselijke welzijn, en vergelijken de opvattingen van Nussbaum en Raworth met elkaar.

V Gerechtigheid voor dieren

8 en 9 maart 2025

Op de vijfde en laatste bijeenkomst van de Masterclass bespreken we haar boek *Gerechtigheid voor dieren* waarin zij het volgende aan de orde stelt: 'Overall zijn dieren in gevaar. Of het nu gaat om de gruwelijke mishandeling in de vleesindustrie, de jacht, de vernietiging van de natuurlijke omgeving of de verwaarlozing van huisdieren: de positie van dieren vraagt dringend om een wereldwijd ethisch reveil'.

Afsluitend blikken we terug op de ontwikkelingen in het werk van Martha Nussbaum – van belangstelling voor klassieke filosofie naar een omvattende theorie van rechtvaardigheid.
